

Recenzja

rozprawy doktorskiej mgr inż. Huberta Codrow pt. „Czynniki kształtujące wizerunek łowiectwa wśród młodzieży szkół średnich w Polsce” wykonanej w Katedrze Łowiectwa i Ochrony Lasu Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu pod kierunkiem Promotora prof. dr hab. Macieja Skorupskiego i Promotora pomocniczego dr inż. Anny Wierzbickiej.

Ocenę rozprawy doktorskiej wykonano na zlecenie prof. dr hab. Mirosława Mleczek, Przewodniczącego Rady Dyscypliny Nauki Leśne Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu zgodnie z wymogami określonymi w art. 187 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 roku (Dz. U. z 2024 r. poz. 1571 z późn. zm.). Przedstawiona do oceny praca spełnia warunki formalne określone ww. przepisach. Materiały zostały przygotowane przejrzysto i w sposób umożliwiający właściwą i pełną ich ocenę oraz zapoznanie się z istotą rozprawy doktorskiej.

W 2018 roku w ramach nowelizacji Prawa Łowieckiego wprowadzono zakaz udziału dzieci w polowaniach. Do ustawy dodano artykuł 42aa, którego punkt 15 stanowi: „Zabrania się wykonywania polowania w obecności lub przy udziale dzieci do 18. roku życia” (Dz. U. 2025.539). Obie formy uczestnictwa są w polskim prawie zakazane, co według Federacji Stowarzyszeń na rzecz Łowiectwa i Ochrony Przyrody państw Unii Europejskiej (FACE) czyni Polskę jedynym krajem europejskim, który wprowadził minimalny wiek 18 lat jako warunek obecności podczas polowania. Mimo, że według stowarzyszenia FACE: „Udział młodzieży w polowaniach jest powszechnie uznawany za cenne źródło wiedzy o przyrodzie oraz sposób na głębsze zrozumienie gospodarki łowieckiej i dobrostanu zwierząt. Ma on pozytywny wpływ nie tylko na rozwój psychiczny dzieci, lecz także na ich kondycję fizyczną – zwłaszcza w czasach, gdy młodzi ludzie spędzają coraz mniej czasu na świeżym powietrzu.”

W Polsce, w 2024 roku członków Polskiego Związku Łowieckiego (PZŁ) było ponad 128 tysięcy osób, co stanowiło zaledwie 0,33% populacji kraju. Średnia wieku posiadających uprawnienia myśliwskie to 52 lata, a wstępują do niego zwykle dopiero w wieku 32 lat. Populację polskich myśliwych w 97,7% stanowią mężczyźni, w 50,2% selekcjonerzy, w 42%

osoby z średnim wykształceniem i w 61,9% mieszkańcy miast. Warto też podkreślić, że łowiectwo w Polsce ma charakter myślistwa rekreacyjnego. Dla porównania np. w Szwecji, gdzie łowiectwo jest cenione, jest około 300 tysięcy myśliwych, co stanowi 3,6% ludności tego kraju i prawo pozwala obywatelowi na podjęcie polowania w wieku 15 lat.

Zjawisko starzenia się populacji obserwowane jest również w strukturze wiekowej myśliwych, w wyniku obniżającej się liczby kandydatów na myśliwych. W przeciwieństwie do Europy Północnej, gdzie w Finlandii liczba myśliwych wzrasta i, co ważne, połowa z nich nie przekroczyła wieku 34 lat. Warto podkreślić, że polujący w wieku ok. 70 lat odbyli średnio 16 wyjść, z czego tylko jedno zakończyło się sukcesem, natomiast myśliwy ze stażem nieprzekraczającym 9 lat (stosunkowo młodzi) są najskuteczniejszą grupą, gdyż na 20 wyjść średnio dwa kończyły się pozyskaniem zwierzyny.

Starzenie się populacji oraz obniżający się nabór do myślistwa i nikłe zainteresowanie łowiectwem są zagrożeniem dla jego przyszłości, ale także realizowania celów racjonalnej gospodarki łowieckiej. Niestety młodzi ludzie nie garną się do Polskiego Związku Łowieckiego, nie chcą polować, a często uważają, że to nie jest modne. Wiadomym jest, że opinia publiczna w sporej części kształtowana jest w mediach społecznościowych, które niestety najczęściej wypuklają w zasadzie wyłącznie negatywne wydarzenia. Często łowiectwo kojarzy się tylko z jednym – zabijaniem zwierząt. A przecież zasadniczym celem gospodarki łowieckiej jest w większości krajów ochrona naturalnie występującej dużej ilości, różnorodności i genetycznego zróżnicowania zasobów zwierzyny. Liczebność populacji zwierząt dzikich powinna być utrzymywana na poziomie określonym przez wymogi ekologiczne, naukowe i kulturowe, uwzględniające także wymagania gospodarcze i rekreacyjne oraz konieczność zachowania podgatunków, odmian lub innych form regionalnie zagrożonych. Łowiectwo to również coś bardziej szlachetnego niż samo polowanie, bo kojarzy się z tradycją i hobby skierowanym w przeszłości do wybranych, elitarnych grup społecznych.

W związku z tym, że jedną z funkcji gospodarki leśnej jest edukacja ekologiczna, a wprowadzenie ww. zakazu oraz widoczna w całej Europie coraz niższa akceptacja gospodarki łowieckiej odpowiednio umotywowały do konieczności zbadania i przeanalizowania czynników kształtujących wizerunek łowiectwa młodzieży w Polsce przeprowadzonego przez Pana mgra inż. Huberta Codrow.

Przedłożona do oceny rozprawa doktorska mgra inż. Huberta Codrow jest spójnym tematycznie cyklem publikacji, w skład którego wchodzi praca przeglądowa i dwie oryginalne prace twórcze, opublikowane w recenzowanych czasopismach naukowych indeksowanych przez Journal Citation Report o współczynniku oddziaływania (Impact Factor- IF) od 0,500 do 2,400

(IF według roku wydania publikacji), którym Doktorant nadał zbiorczy tytuł „Czynniki kształtujące wizerunek łowiectwa wśród młodzieży szkół średnich w Polsce”.

Przedstawiony do oceny cykl składa się z następujących publikacji:

1. **Codrow H.**, Łukowski A., Klimkiewich M., Krokowska-Paluszak M., Wierzbicka A., Skorupski M. 2022. Do forest experience, socialization and demographic characteristics affect the attitudes toward hunting of youths from urban areas? *Forests* 13. 1803. <https://doi.org/10.3390/f13111803> (2,4 IF, 100 pkt. MNiSW)
2. **Codrow H.**, Wierzbicka A., Skorupski M. 2023. Factors shaping teenagers and young adults' approach to hunting: a review of literature / Čimbenici koji oblikuju pristup lovu kod tinejdžera i mladih: pregled literature. *Šumarski list*, 147, 1–2: 75–79. <https://doi.org/10.31298/sl.147.1-2.6> (0,5 IF, 20 pkt. MNiSW)
3. **Codrow H.**, Wierzbicka A., Łukowski A., Skorupski M. 2025. Exploring attitudes toward hunting among Polish teenagers: insights from a national survey. *Sylwan* 169 (1): 45–56. <https://doi.org/10.26202/sylwan.2024069> (0,654 IF, 70 pkt. MNiSW)

Oceniając cykl prac, należy stwierdzić, że stanowią one zwarty, jednorodny cykl nowatorskich i wartościowych prac naukowych. We wszystkich publikacjach Pan mgr inż. Hubert Codrow jest pierwszym autorem. Prace zostały opublikowane w latach 2022-2025. Do rozprawy dołączono oświadczenia współautorów prac, którzy potwierdzili, że koncepcja prac, wykonanie analiz, gromadzenie danych, analiza danych oraz przygotowanie manuskryptów w przeważającym procencie były autorstwa Pana mgra inż. Huberta Codrow. Wskazuje to na duże zaangażowanie Doktoranta w cały proces powstawania i wydania publikacji. Rozprawa doktorska, trzy wskazane przez Doktoranta prace posiadają sumaryczny współczynnik wpływu $IF=3,554$ oraz 190 punktów wg MNiSW. Dane bibliometryczne przedstawionych publikacji są mierzalne oraz obiektywne, co jednoznacznie świadczy o wysokiej jakości i znaczeniu dla nauki wyników badań zawartych w rozprawie doktorskiej mgra inż. Huberta Codrow.

Przyjęta forma przygotowania dysertacji na podstawie opublikowanych już prac naukowych w uznawanych czasopismach o zasięgu międzynarodowym, ułatwia w znacznym stopniu wykonanie zadania postawionego przed recenzentem w zakresie oceny merytorycznej, prace te bowiem uzyskały pozytywne opinie niezależnych ekspertów związanych z daną problematyką, co świadczy o ich rzetelności i wartości naukowej.

Przedstawiona do oceny praca to 30 stronicowe opracowanie, które składa się z następujących części: strony tytułowej, streszczenia w języku polskim i angielskim, wstępu, przeglądu literatury, metod, wyników badań oraz wniosków. Ponadto zostały załączone trzy publikacje naukowe stanowiące przedmiot rozprawy doktorskiej oraz oświadczenia odnośnie

wkładu pracy współautorów. Oceniane opracowanie ma charakter naukowo-badawczy, napisane jest w języku polskim z zastosowaniem słownictwa naukowego.

Pan mgr inż. Hubert Codrow w rozdziałach „Wstęp” i „Przegląd literatury” przedstawił dotychczasowy stan wiedzy w zakresie podjętych badań oraz uzasadnił potrzebę prowadzenia badań, co świadczy o prawidłowym przygotowaniu Autora do pracy badawczej i o znacznym zaangażowaniu w analizę literatury przedmiotu. Wykorzystane w pracy piśmiennictwo obejmuje 62 pozycje zgodne z tematyką pracy i aktualne, gdyż z niewielkimi wyjątkami opublikowane w ostatnich 15 latach. W rozprawie doktorskiej nie sformułowano hipotezy ani celu badań. Jedynie w końcowej części „Wstępu”, po analizie dostępnej literatury naukowej przedstawionej w artykule przeglądowym, skonstruowano kwestionariusze ankietowe, które miały dać odpowiedź na następujące pytania badawcze:

1. Jakie nastawienie do polowań mają polscy nastolatki?
2. Jakie czynniki kształtują ich nastawienie do polowań i myśliwych?
3. Czy nastawienie i czynniki je kształtujące są podobne do tych obserwowanych u dorosłych?

Analizując rozdział „Metody” oraz metodyki w poszczególnych publikacjach składających się na rozprawę doktorską, należy stwierdzić, że badania zostały wykonane przy użyciu dobrze dobranych metod, które gwarantują wiarygodność uzyskanych wyników. Na uwagę zasługuje skrupulatny opis wykonanej analizy statystycznej, który wskazuje, że Doktorant dobrze porusza się w tych zagadnieniach.

W kolejnym rozdziale Pan mgr inż. Hubert Codrow omawia uzyskane wyniki w kolejności opublikowanych prac, przedstawiając jedynie opis bez zamieszczania tabel i wykresów, które owszem znajdują się w opublikowanych artykułach, ale konieczność ich dokładnej analizy utrudnia ocenę Recenzentowi. Porównując wyniki badań pilotażowych i ogólnopolskich często Doktorant używa stwierdzeń typu: „...wynik ten był o 9% wyższy niż w badaniu pilotażowym”, lub „...odnotowano wzrost aż o 18% w stosunku do pierwszego badania” (str. 20). Zestawiając dwie wielkości procentowe używamy punktów procentowych aby pokazać różnicę między nimi. Co miał na myśli Autor stosując najprawdopodobniej skrót myślowy „Doświadczenie w lesie miało... (str. 21)? Ponadto wydaje się, że stwierdzenie „Ogólna populacja nastolatków” (str. 22) nie jest zbyt trafnym określeniem, myślę że lepiej byłoby użyć: „Populacja nastolatków ogółem”. Doktorant nie wyodrębnił również rozdziału „Dyskusja”, aczkolwiek omawiając wyniki odwołuje się On do prac innych autorów. Zatem Rozdział ten powinien mieć tytuł „Wyniki badań i dyskusja”.

Pan mgr inż. Hubert Codrow na podstawie przeprowadzonych badań wykazał, że:

1. Wyniki badań nastawienia uczniów szkół średnich w Polsce wobec łowiectwa wskazują na ogólne pozytywne postrzeganie tej aktywności.
2. Różnice demograficzne, takie jak płeć, rodzaj szkoły i wiek, miały znaczący, ale umiarkowany wpływ na postawy uczniów wobec polowań.
3. Uczniowie techników i szkół branżowych byli do łowiectwa nastawieni bardziej pozytywnie niż uczniowie liceów ogólnokształcących.
4. Bezpośrednie doświadczenia związane z częstym przebywaniem w lesie i kontaktem z łowiectwem miały stosunkowo niewielki wpływ na postawy uczniów, co sugeruje, że inne czynniki, takie jak kultura i wpływy rodzinne, mogą odgrywać większą rolę.

W końcowej części rozdziału „Wnioski” Doktorant podkreślił, że uzyskane wyniki w pracy doktorskiej mają charakter aplikacyjny, gdyż: „Wyniki prezentowanych badań pokazują, że edukacja leśna powinna być skoncentrowana na wszystkich nastolatkach i młodych dorosłych, niezależnie od tego czy pochodzą z dużego miasta, małego miasteczka czy wsi. Badania te można uwzględnić przy tworzeniu bardziej dostosowanych programów edukacyjnych i działań informacyjnych.” Podsumowując rozdział „Wnioski” jest logicznym efektem uzyskanych w badaniach wyników. Zostały one trafnie sformułowane i świadczą o dużej zdolności Autora do syntetycznej analizy uzyskanych danych na tle dotychczasowych badań.

Doktorant wskazał pozytywny i zarazem zaskakujący wynik, że: „Ogólna populacja nastolatków wydaje się być bardziej ostrożna w temacie roli mediów w informowaniu społeczeństwa o łowiectwie”. Czy w związku z tym Pan mgr inż. Hubert Codrow jest w stanie zaproponować inne formy edukacji i docierania do młodych ludzi, które byłyby skuteczniejsze i wywierałyby wymierny wpływ na młodzież? Jak praktyczna funkcja społeczna, w tym edukatorska, mogłaby być wypełniona przez leśników i myśliwych? Ponadto Autor stwierdził, że: „...ponad połowa ankietowanych (60%) uznała, że łowiectwo w Polsce jest konieczne do regulacji populacji zwierząt łownych...”, a także że: „ponad połowa respondentów wyraziła chęć wzięcia udziału w polowaniu jako obserwator, aby lepiej zrozumieć tę praktykę (51%)...”, mimo że „większość respondentów wskazała, że nie chce zostać myśliwymi w przyszłości (64%)”. W jaki sposób zatem według Doktoranta zachęcić młodzież do zmiany nastawienia w kontekście zwiększania liczby kandydatów na myśliwego? Czy wprowadzenie w Polsce obok myślistwa rekreacyjnego także licencyjnego/zawodowego może być pewnym rozwiązaniem?

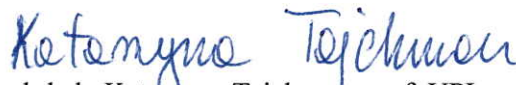
W mojej opinii, cykl publikacji składający się na pracę doktorską Pana mgr inż. Huberta Codrow stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, jakim są czynniki kształtujące wizerunek łowiectwa wśród młodzieży szkół średnich w Polsce. Przeprowadzone przez Doktoranta badania, pozwoliły wykazać, że kontakt z lasem, myśliwymi i leśnikami miały

znaczenie w postrzeganiu łowiectwa przez młodzież, nie potwierdzono również zależności akceptacji łowiectwa od miejsca zamieszkania wieś/miasto. Wyniki badań w opublikowanych dwóch artykułach i informacje zawarte w artykule przeglądowym stanowiących podstawę rozprawy doktorskiej, są cenne i mogą być przyczynkiem do zmiany nastawienia młodzieży do łowiectwa oraz w przyszłości odpowiednio wyedukowani młodzi ludzie będą mogli oddziaływać na zmianę wizerunku gospodarki łowieckiej czy też zasilić Polski Związek Łowiecki.

Wniosek końcowy

Przedstawiona do oceny rozprawa doktorska jest zwartym opracowaniem przygotowanym w oparciu o trzy monotematyczne, uzupełniające się publikacje. Praca ma znaczenie poznawcze i praktyczne, a uzyskane wyniki mogą być przydatne podczas dostosowywania programów edukacyjnych i działań informacyjnych. Zastosowanie odpowiednich metod badawczych i konsekwencja w realizacji badań pozwoliły Autorowi wykonać i postawione zadania i osiągnąć zamierzone cele. Wykonanie badań wymagało dobrego przygotowania teoretycznego i umiejętności analitycznych oraz dużej sprawności organizacyjnej. Uzyskane wyniki są oryginalnym i twórczym osiągnięciem badawczym Doktoranta i przyczyniają się do rozwoju badań w Dyscyplinie Nauki Leśne oraz dyscyplinach pokrewnych.

Mając powyższe na uwadze stwierdzam, że praca doktorska mgra inż. Huberta Codrow pt. „Czynniki kształtujące wizerunek łowiectwa wśród młodzieży szkół średnich w Polsce” odpowiada wymaganiom określonym w artykule 187 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 roku (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 1571 z późn. zm.). Przedkładam zatem Wysockiej Radzie Dyscypliny Nauki Leśne Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu wniosek o dopuszczenie mgra inż. Huberta Codrow do dalszych etapów postępowania w przewodzie doktorskim.

dr hab. Katarzyna Tajchman, prof. UPL